

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1.12.2021 Pohjois-Pohjanmaan liiton lausunto Työ- ja elinkeinoministeriön Suomen kansallisen biotalousstrategian 2014 päivityksestä Suomen biotalousstrategia Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää:

TEM asetti kesällä 2020 hankkeen Suomen biotalousstrategian päivittämiseksi. Huomioimme positiivisena strategian päivityksen laaja-alaisen valmisteluprosessin. Työlle asetettiin eri ministeriöistä (TEM, MMM, YM, OKM, STM, VM, LVM ja VNK) koostuva ohjausryhmä ja sihteeristö (TEM, MMM, YM, OKM, STM ja LVM) sekä mm. sidosryhmistä koostuva biotalouspaneeli ja kansalaiskyselyllä koottiin kansalaisten näkemyksiä. Pohjois-Pohjanmaan liitolla oli edustaja Suomen biotalouspaneelissa, joka kokoontui useissa työpajoissa.

Biotalous on Suomessa merkittävä sektori. Biotalousalan toimialoja ovat elintarvikesektori, metsäsektori, muut biotalouden teollisuusalat, energia, rakentaminen, veden puhdistus ja jakelu, sekä biotalouden palvelut. Vuonna 2019 sen luoma arvonlisä oli 27 mrd euroa vuodessa, mikä vastaa 13 % kansantaloudessa syntyvästä arvonlisästä. Bio- ja kiertotalous tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnan vihreässä siirtymässä ja maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutos, vastaamisessa.

Biotalousstrategia kytkeytyy laajasti muiden valtioneuvoston strategioiden ja politiikkaohjelmien kanssa, joilla linjataan mm. kansallisten metsävarojen käytöstä, luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta, ilmasto- ja energiapolitiikasta sekä teollisuuspolitiikasta. Päivitystyössä on keskeiset kansalliset ja EU:n strategiat otettu huomioon lähtökohtina, mutta on tunnistettu, että missään niissä ei tarkastella biotalouden arvonlisän kasvattamisen mahdollisuutta kattavasti ja kokonaisvaltaisesti. Päivitetty strategia ei ota kantaa tuotannon määrään, vaan pyrkii entistä korkeampaan arvonlisän luontiin biotalouden eri sektoreilla niin, että sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus ja maapallon kantokyky otetaan huomioon.

Päivitettyssä biotalousstrategiassa on tunnistettu mahdollisuudet kokonaiskestävyys huomioiden liki kaksinkertaistaa arvonlisä vuoteen 2035 mennessä. Strategian päätavoite on 1. Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta. Tätä päätavoitetta tukevat strategiset painopisteet:

2. Bioresurssien ja muiden ekosysteemien käytettävyys ja kestävyys. 3. Vahva osaamis- ja teknologiaperusta. 4. Kilpailukykyinen toimintaympäristö.

Luonnonvarojen hyödyntämisen perustana on oltava kokonaiskestävyys. Strategiassa listataan ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Esitämme, että kulttuurinen kestävyys lisätään tähän, koska biotalous on myös osa kulttuuriamme, perinteitä ja tulevaisuutta. Biotalous edistäminen tarvitsee edelleen vahvaa TKI-panostusta ja innovaatioiden kaupallistamisen tukea. Mittavat investoinnit pohjautuvat ennustettavaan ja kilpailukykyiseen toimintaympäristöön, jota on tuettava. Biotalous on merkittävä vientitulojen tuoja sekä alueellisen hyvinvoinnin ja elinvoiman edellytys.

Strategia listaa toimenpiteet, vastuutahoja ja toimijoita sekä resursseja tavoitteiden toteuttamiseen painopisteittäin, mutta myös sektorikohtaisesti. Sektorikohtaiset toimenpiteet (3.5) eivät näy strategian painopistelistaussessa eivätkä ole numeroituna strategian tiivistelmässä. Kuitenkin juuri nämä sektorikohtaiset toimenpiteet ovat merkittävä osa strategian konkretisoimista. Esitämme, että 'Arvonlisän kasvattaminen eri sektoreilla -toimenpiteet' nostettaisiin kuvaan 4. sekä tuotaisiin esille tiivistelmässä numerolla, kuten muutkin painopisteet. Toimenpiteiden kokonaiskuvan hahmottamista voisi myös vahvistaa yhteenvetokuvalla tai taulukolla, jossa pääotsikkotasolla listattaisiin toimenpiteet eri painopisteissä 1–5.

Muutama yksityiskohtainen kommentti toimenpiteisiin:

-On hyvä, että strategia tuo uusia kehittämisen tarpeita, kuten bio- ja jätepohjaisten tekstiilikuitujen ja materiaalien kehittämisohjelma.

-Energiasektorin toimenpiteissä turvetuotannon alasajon vuoksi on tarve kehittää niin uusiutuvia energian tuotantoteknologioita kuin kasvu- ja ympäristöturpeen korvaavia materiaaleja. Lisäksi on huolehdittava turvetuotannosta poistuvien alueiden kestävästä jälkikäytöstä, joita ennallistamisen ja metsityksen lisäksi voisivat olla esimerkiksi energia- ja luonnonkasvien (kuten kihokki, karpalo) viljely. Nyt nämä toimet eivät juurikaan näy strategiassa, ja näille esitämme näkyvyyttä.

-Yhtenä toimenpiteenä on 'Edistetään puun ja muiden luonnonmateriaalien käyttöä uudisrakentamisessa'. Esitämme, että ei vain uudisrakentaminen, mutta myös korjausrakentaminen huomioidaan strategisena toimenpiteenä. Rakennusten elinkaaren pidentäminen on osa ilmastoviisasta rakentamista ja kulttuurista identiteettiä.

'Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta' -toimenpiteissä yhtenä on 'Alueita kannustetaan laatimaan biotalouden toimeenpanosuunnitelmat'. Pohjois-Pohjanmaalla voimassa tai päivitettävänä olevat

maakuntaohjelma, biotalouden kehittämisstrategia ja alueellinen älykkään erikoistumisen strategia ovat linjassa nyt lausunnolla olevan Suomen kansallisen biotalousstrategian kanssa. Lisäksi maakunnan ilmastotiekarttatyössä tunnistettiin bio- ja kiertotalous ilmastotyön perustaksi ja maakunnalla on myös oma elintarviketalouden strategia. Yhteistyö ja vuoropuhelu alueiden kesken ja kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla on tervetullutta ja toivottavaa sektorin toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Strategian toteuttaminen tehdään usean ministeriön yhteistyönä TEM:in johtamana. Biotalouden sidosryhmistä koostuva biotalouspaneeli jatkaa laaja-alaisena vuoropuhelu- ja yhteistyöryhmänä. Pohjois-Pohjanmaan liitto vahvana biotalousmaakuntana on mielellään jatkossakin mukana ko. ryhmässä. Viestintäryhmän työtä tukee biotalous.fi -sivusto.

Strategian ja toimenpiteiden seurannassa mittareina ovat Luonnonvarakeskuksen ja Tilastokeskuksen tuottamat tiedot: biotalouden arvonlisä, investoinnit, tavaravienti ja työlliset. Esitämme, että toimenpiteillä saavutetut ympäristö-/ilmastohyödyt mitattaroidaan myös osana biotalousstrategian seurantaa. Esimerkiksi Suomen ympäristökeskus tuottaa tietoa kasvihuonekaasupäästöistä. Maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (LULUCF) -sektorin laskennasta vastaa Luonnonvarakeskus ja tämän kokonaisuuden tuottama tieto on olennaista juuri biotaloussektorille.

Tapaninen Ilpo
Pohjois-Pohjanmaan liitto

Isomäki Ritva
Pohjois-Pohjanmaan liitto